

Europaudvalget

FOLKETINGET

REFERAT

AF 13. EUROPAUDVALGSMØDE

Dato: Onsdag den 18. december
Tidspunkt: Kl. 9.15
Sted: 2-133

Til stede: Eva Kjer Hansen (V), formand, Morten Bødskov (S), Jeppe Kofoed (S), Camilla Hersom (RV), Nikolaj Villumsen (EL), Jakob Ellemann-Jensen (V), Pia Adelsteen (DF), Mette Bock (LA) og Per Stig Møller (KF).

Desuden deltog: Statsminister Helle Thorning-Schmidt

Statsministeren: På torsdag og fredag deltager jeg i årets sidste møde i Det Europæiske Råd. Forud for mødet er alle optaget af, om der kan opnås en aftale om en fælles bankafviklingsmekanisme som led i et styrket banksamarbejde. Der er også en række andre vigtige punkter på dagsordenen for mødet. Jeg vil især fokusere på de øvrige elementer i en styrket Økonomisk og Monetær Union og på den temadrøftelse, vi skal have om EU's forsvarspolitik.

Styrket banksamarbejde

Statsministeren: Lad mig starte med forhandlingerne om en fælles bankafvikling. Det handler om at styrke de europæiske banker, så vi kan sikre stabilitet og troværdighed. Det drejer sig om at sikre, at bankerne igen kan låne ud til vækst og til nye job, og om at beskytte skatteborgernes penge, når regningen for bankkriser skal betales. Økonomi- og finansministrene mødes igen i dag for at få en aftale på plads inden Det Europæiske Råd. Jeg tror ikke, det er en hemmelighed for nogen, at det er en meget stor og vanskelig opgave. Og det er derfor også svært i dag at give et præcist billede af, hvor sagen ender. Der forhandles fortsat om nogle af de samme spørgsmål, som økonomi- og indenrigsministeren og jeg selv tidligere har redegjort for her i Europaudvalget. Det drejer sig især om to ting: for det første hvordan en krisehåndtering finansieres, og for det andet hvordan beslutninger træffes. Endelig har vi fra dansk side et særligt hensyn vedrørende realkredit. Jeg vil uddybe de vigtigste spørgsmål.

For så vidt angår finansieringen, er jeg meget tilfreds med, at der ser ud til at være enighed om, at det er sektoren selv – bankens ejer og dens investorer – der skal stå først i rækken, når regningen efter en oprydning skal betales. Det er det, der kaldes bail-in. Det er et dansk princip, som vi kender fra vores egne bankpakker, og det ser nu også ud til at blive et grundlæggende princip for hele EU, både inden for og uden for det styrkede banksamarbejde. Det er en rigtig god nyhed.

Vedrørende afviklingsfonden lægges der op til en fælles afviklingsfond finansieret af bidrag fra bankerne. Det diskuteres, om der skal være en lang indfasning på op mod 10 år og brug af nationale fonde i den mellemliggende periode. Der er fortsat forskellige modeller i spil.

Det bliver også diskuteret, om den fælles fond skal etableres på baggrund af en mellemstatslig aftale. Fra dansk side lægger vi vægt på, at en fælles afviklingsmekanisme med tilhørende backstop er åben for deltagelse for ikkeeurolande på rimelige og balancerede vilkår som i det fælles tilsyn. Selv om en eventuel backstop ikke er en del af forordningen om en fælles bankafvikling, regner jeg med, at det bliver et centralt spørgsmål i morgen.

Jeg vil ikke lægge skjul på, at der er delte meninger om, hvorvidt der er brug for en fælles offentlig backstop og i givet fald hvornår. Nogle mener, at der er et behov for en fælles backstop nu og her. Andre mener, at det i givet fald først kan blive på et senere tidspunkt. Det tegner til, at eurogruppen i nat er nået til enighed om konturerne for et kompromis om en backstop. Det skal nu drøftes videre på Økofin i dag.

Når det gælder beslutningsgangen i den fælles bankafvikling, er det helt centralt for regeringen, at det bliver effektivt. Afviklingen af en bank skal ofte ske i løbet af en weekend, så virksomheder og almindelige kunder ikke står mandag morgen og ikke ved, om de har deres penge. Samtidig skal der sikres en tilstrækkelig inddragelse af de nationale myndigheder i beslutninger, som har stor betydning i de enkelte lande. Der skal findes en balance mellem de to hensyn.

Endelig har regeringen også et særligt fokus på dansk realkredit. Det er en forretningsmodel, der er unik for Danmark og derfor ikke altid er tænkt med fra starten i EU-forslag. Jeg har selv i anden sammenhæng for nylig understreget den særlige rolle, som realkreditsystemet spiller i Danmark, over for Barroso. Det er afgørende, at der findes løsninger for det danske realkreditsystem, som har vist sig særdeles stabilt – også under krisen. Vi ønsker derfor, at realkreditinstitutterne håndteres efter den eksisterende danske afviklingsmodel for realkreditinstitutter og uden ekstra krav om kapital og gæld. De hensyn forventer jeg bliver afspejlet på tilfredsstillende vis i det endelige kompromis.

Selv hvis Økofin når til enighed om en fælles bankafviklingsmekanisme i aften, er arbejdet ikke færdigt. Rådets aftale om den fælles bankafvikling skal forhandles videre med Europa-Parlamentet. En eventuel fælles backstop skal også forhandles færdig. Og hvis der bliver enighed om, at den fælles afviklingsfond skal baseres på en mellemstatslig aftale, skal der gennemføres forhandlinger om den del også. Det er derfor tydeligt, at der vil gå nogen tid, før vi har klarhed over den endelige aftale. Når forhandlingerne om de sidste elementer er afsluttet, vil regeringen gå i gang med en grundig vurdering af fordele og ulemper ved en eventuel deltagelse. Derefter vil vi tage stilling.

Jakob Ellemann-Jensen var indforstået med forudsætningerne for dansk deltagelse i bankunionen: anerkendelse af den danske realkredit, lige adgang for ikkeeurolande og eurolande, bail-in-model ligesom i de danske bankpakker og fastholdelse af nationalt ansvar. Hvad angår realkrediten, bad han statsministeren give sin vurdering af, om der er instanser, man bør påvirke, mens man afventer indstillingen til Kommissionen fra EBA. Den Europæiske Centralbank (ECB) f.eks.?

Dernæst ville Jakob Ellemann-Jensen gerne vide, om det vil blive nemmere for ikkeeuro-lande at deltage inden for rammerne af en mellemstatslig aftale om fonden. Og hvad vil det betyde, når det organ, der bestemmer anvendelsen af pengene, er forankret et sted, mens det organ, der sidder på pengetanken, befinder sig et andet sted? Sluttelig spurgte han, om behandlingen af bankunionen i Europa-Parlamentet ville komme i karambolage med det kommende valg.

Pia Adelsteen ønskede også en uddybning af grundlaget for en mellemstatslig aftale. Hun udtrykte bekymring for udkommet af sagen om de danske realkreditobligationer. Havde statsministeren nogen idé om, hvordan den vil lande? Dernæst spurgte hun om, hvordan en effektiv procedure for en bankafviklingsmekanisme kan strikkes sammen, hvis man ønsker at sikre, at medlemsstaterne får indflydelse. Bliver det eksperter og embedsfolk, der kommer til at tage beslutningerne? Kunne statsministeren løfte sløret for, om regeringen har en holdning til det, der ser ud til at blive udkommet af afviklingsmekanismen i forbindelse med bankunionspakken? Statsministeren havde sagt, at det først skal forhandles på plads, og derefter vil regeringen tage stilling, men regeringen har vel en holdning under forhandlingerne?

Mette Bock spurgte, om regeringen har en rød linje for dansk deltagelse, hvis man ikke kan sikre en afviklingsmekanisme efter danske principper.

Nikolaj Villumsen sagde, at han i The Financial Times dagen forinden havde læst, at der med bankunionen var tale om den største afgivelse af suverænitet siden euroens tilblivelse. Det måtte også siges at være store beslutninger, når det handler om at vurdere, om danske banker skal reddes, og om de danske skatteborgere skal betale for at redde banker i andre EU-lande. Så vigtige beslutninger mente Enhedslisten burde komme til folkeafstemning. Den 12. juni 2012 havde statsministeren udtalt, at danske skatteborgere ikke er interesserede i at betale for gæld, de ikke har skabt. Havde statsministeren ændret holdning på det punkt?

Per Stig Møller gjorde opmærksom på, at der ikke skulle træffes beslutninger om bankunionen med det samme, og mente, det var fint, at der var lagt op til en bail-in-model. Det kan ganske vist være ærgerligt at betale for en stormskadeforsikring, hvis man ikke selv bliver ramt, men det er uklogt ikke at være forsikret, hvis ulykken skulle ske. Og Danmark og Nordeuropa kan også risikere at blive ramt. Han mente derfor, at en EU-aftale om en fælles afviklingsmekanisme i princippet er fornuftig, kun udformningen er til diskussion. Han tilføjede, at afviklingen skal ske hurtigt, og at det er vigtigt at inddrage nationale myndigheder, for det vil være upopulært, hvis der kommer folk udefra og lukker danske banker. Per Stig Møller erklærede sig enig i, at det bør være afgørende for dansk stillingtagen, at man ikke svækker det meget velfungerende realkreditsystem. Kunne statsministeren i øvrigt sige mere om backstop?

Statsministeren svarede Jakob Ellemann-Jensen og Pia Adelsteen, at det er vigtigt for Danmark i forhandlingerne, at realkreditten har en fornuftig status, at bail-in-systemet bygges op på den danske måde, og at ikkeeurolandene er ligestillede med eurolandene, både hvad angår backstop og fonden – ligestillingsprincippet gælder også, hvis sidstnævnte skal etableres i en mellemstatslig aftale. Dertil kommer, at regeringen lægger vægt på en effektiv beslutningsprocedure ved bankafviklinger. Regeringen holder det åbent, om Danmark skal deltage, og tager stilling til fordele og ulemper og til § 20 spørgsmålet, når alle elementer er på bordet. Mange har sagt, at det kan være en fordel for eurolandene med et styrket banksamarbejde, men man kan også sige, at det vil være en fordel for ikkeeurolandene. Til Mette Bock sagde statsministeren, at regeringen i denne fase af forhandlingerne ikke har nogen røde linjer, men at der er nogle vigtige prioriteter.

Til kommentarerne om en mellemstatslig traktat lød statsministerens svar, at Nikolaj Vilumsen tog fejl i sin analyse, idet det at have en fond i en sådan traktat var med til at sikre enstemmighed. Hun anså det derfor for en beskyttelse og havde svært ved at forstå Enhedslisten billede af noget meget overstatsligt, hvis man laver en mellemstatslig traktat. Statsministeren fremhævede, at man endnu ikke kendte indholdet af en mellemstatslig aftale og heller ikke samspillet mellem en sådan og andre traktater. Det skal der forhandles om, og Danmark vil gøre alt for at være en aktiv deltager.

Hvad angår en eventuel karambolage med europaparlamentsvalget i maj måned, svarede statsministeren Jakob Ellemann-Jensen, at hun ikke var klar over, om det kunne nå at blive færdigbehandlet i Europa-Parlamentet inden valget. Men man skyndte sig; økonomiministrene skulle mødes lidt senere på dagen, og så måtte man se, hvor langt de kunne nå.

Om realkreditten sagde statsministeren, at det var vigtigt at skelne mellem to spørgsmål. For det første: Hvordan er realkreditten rummet i banksamarbejdet? Regeringen har haft fokus på hensynet til den danske realkredit som en stærk og unik forretningsmodel. Det er vigtigt, at den fælles afviklingsinstans ikke stiller krav til realkreditinstitutter om særlig gæld og kapital, der kan nedskrives i en krisehåndtering. Statsministeren forventede, at hensynet til realkreditten ville være afspejlet i et endeligt kompromis. For det andet: Hvilken form for likviditetsstempel får realkreditobligationerne? Den sag, som også var blevet rejst i udvalget af økonomi- og indenrigsministeren, havde regeringen også fokus på, og statsministeren havde som sagt selv rejst sagen skriftligt og mundtligt den over for Kommissionen og dens formand. EBA havde givet Kommissionen en anbefaling vedrørende de danske realkreditobligationer, der desværre strider imod EBA's egen analyse og hensigten i EU's lovtæst. Regeringen har ingen indflydelse på EBA's anbefalinger. Spørgsmålet kommer til at lande hos Kommissionen, der i løbet af foråret skal udarbejde en delegeret retsakt. Regeringen mente naturligvis, at Kommissionen skal tage hensyn til det danske argument om, at realkreditobligationer bør få det fine kvalitetsstempel, som deres likviditet lægger op til.

Statsministeren kvitterede for, at udvalget havde gjort sit for at påvirke i den rigtige retning, og hun mente, at der også kunne rettes henvendelse til andre medlemsstater, til aktører på alle niveauer i Kommissionen og til ECB – navnlig taget i betragtning, at der efter hendes opfattelse var en vis lydhørhed over for de danske synspunkter.

Statsministeren svarede Pia Adelsteen, at det var vigtigt at finde en god balance for beslutningsgangen ved afviklingen af banker, for afviklingen skal gå hurtigt over en weekend f.eks., og de relevante nationale aktører skal i spil. Statsministeren mente, det var muligt at nå frem til en fornuftig aftale.

Henvendt til Per Stig Møller uddybede statsministeren, at der i løbet af natten efter sigende var indgået en aftale i eurogruppen om fælles backstop. Det var positivt, fordi det viser, at eurogruppen går ind for backstop. Der er tale om en ordning med lånemuligheder i særlige tilfælde, men forinden skal der være sket en nedskrivning af den kriseramte banks aktier og obligationer, ligesom der vil være trukket på afviklingsfondens midler. I de 10 år, hvor fonden opbygges af sektorens egne midler, kan lånemuligheder baseres på national finansiering eller på ESM, den europæiske stabilitetsmekanisme for eurolande. Sidstnævnte kan være en udfordring for Danmark. Statsministeren kunne ligeledes fortælle, at der i udtalelsen fra eurogruppemødet stod, at ikkeeurolande kan deltage på lige vilkår.

Statsministeren gav Nikolaj Villumsen ret i, at der var tale om store beslutninger, men sagde, at det var vigtigt at holde sig for øje, at det handler om at undgå, at en banks endeligt får stor indflydelse på økonomien i helt almindelige europæiske familier. Bail-in handler netop om, at det ikke skal være skatteborgerne, der betaler, og ministeren mindede Nikolaj Villumsen om kapitalkravsdirektivet og om det kommende kvalitetstjek af, om bankerne er sunde nok til at indgå i et fællesskab. Hun konkluderede, at hvis man går ind for mere sikkerhed for borgerne, bør man gå ind for bankunionen.

Til Nikolaj Villumsen og Pia Adelsteen sagde statsministeren, at spørgsmålet om folkeafstemning og dansk deltagelse i en bankunion først vil blive afgjort, når der tegner sig et samlet billede.

Formanden satte pris på statsministerens uddybende svar. Som statsministeren havde sagt, gjorde udvalget alt, hvad det kunne, for at påvirke i den rigtige retning i forhold til realkredit, som der i høj grad er dansk sammenhold om at sikre. Hun kvitterede for modtagelsen af statsministerens henvendelse til Barroso efter at have rykket for den en del gange. Statsministeren havde nævnt, at EBA havde afleveret sin likviditetsanbefaling til Kommissionen. Det var formanden ikke orienteret om og bad derfor statsministeren uddybe, hvad der stod i anbefalingen, og på hvilke punkter den strider imod EBA's oprindelige undersøgelse. Sluttelig bad hun statsministeren oversende anbefalingen til udvalget.

Mette Bock spurgte, om statsministerens udtalelse om, at regeringen ikke har nogle røde linjer, betyder, at regeringen er villig til at gå på kompromis med realkredit.

Pia Adelsteen anså de delegerede retsakter for problematiske. Selv hvis de ser fornuftige ud i første ombæring, kan de ændres hen ad vejen. Hun forstod ikke, hvorfor regeringen ikke afviser at deltage, hvis realkreditsystemet ikke kan bevares. Det måtte da være den røde tråd i forhandlingerne. Hun spurgte, om afviklingsmekanismen vil lægge op til, at man kan lukke danske banker uden om nationale myndigheder. Pia Adelsteen ville også gerne have uddybet, hvorfor det er en udfordring for Danmark, hvis eurolandene gør brug af ESM i en backstopproces.

Nikolaj Villumsen var enig med statsministeren i, at det er bedst at forebygge finansielle kriser, men opfordrede til, at man arbejder for en opdeling af finansielle mastodonter i stedet for at indgå i en europæisk bankpakke. På den måde vil man kunne forebygge, at samfundsøkonomien bliver lagt i hænderne på uansvarlige bankdirektører og spekulanter. Idet han anså fondens kapital på 55 mia. euro for peanuts i forhold til, hvad der var blevet skudt i bankerne under krisen, var han bekymret for, at danske skatteborgere ender med at betale for udenlandske bankers gæld via det planlagte backstop. Statsministeren havde tidligere givet udtryk for samme bekymring. Man kunne selvfølgelig også, som økonomi- og indenrigsminister Margrete Vestager havde udtalt, håbe på, at der ikke kommer nye kriser, men de fleste ved, det kan ske. Hvis skatteborgerne skal fungere som bagstoppere i de første 10 år, før fonden kommer på plads, og sidenhen også i det omfang, fondens midler bliver opbrugt, kunne det blive en dyr omgang. Han forstod ikke, hvorfor statsministeren havde slækket på sin bekymring og tilsyneladende ikke fandt det problematisk, hvis danske skatteborgere skal betale udenlandske bankers gæld.

Jakob Ellemann-Jensen var enig i, at det var vigtigt at holde tingene adskilt. Han var tilfreds med, at man i forbindelse med krav om rekapitalisering lod til at have fundet frem til en løsning, der indeholder de nuværende regler. Ville regeringen tage kontakt til en række alliancepartnere og myndigheder i spørgsmålet om det styrkede banksamarbejde?

Statsministeren kvitterede for udvalgets arbejde for realkredit. Hun mente at have givet udtryk for, at det var forventningen, at der i disse dage ville komme en anbefaling til Kommissionen fra EBA. Den vil formentlig stride imod EBA's egen analyse og imod hensigten i lovtæksten, og der vil derfor være behov for at arbejde på at ændre opfattelsen, når Kommissionen skal lave en delegeret retsakt. Hun understregede over for Jakob Ellemann-Jensen, at regeringen vil kæmpe for den vigtige sag.

Hun opfordrede Pia Adelsteen til ikke at blande de to forskellige diskussioner om realkredit sammen. Diskussionen om likviditetsstempel er én ting, men hvad realkredit og refinansiering angår, forventer regeringen, at der tages hensyn til det i det nuværende kompromis. Det samme svar gjaldt Mette Bock: Regeringen vurderer, at man er meget tæt på et tilfredsstillende kompromis. Hvad angår medlemsstaternes rolle ved tilsyn og afvikling, var de endelige rammer for beslutningstagen ikke på plads, men der er lagt op til, at Kommissionen formelt skal godkende krisehåndteringsbeslutninger for konkrete institutter eller have mulighed for at gøre indsigelse imod dem. Beslutningerne vil udgå fra den fælles afviklingsinstans, hvor medlemslandenes myndigheder er repræsenteret.

Det anså statsministeren for en betryggende form og tilføjede, at der formentlig også vil være ekstra kontrol med Kommissionen.

Hun forstod ikke Enhedslistens behov for at male skræmmebilleder af risikoen for, at skatteborgerne skal betale for bankkrak, for man har netop aftalt bail-in, tilsyn og kvalitetskontrol af banker for at undgå det scenario.

Nikolaj Villumsen funderede over, at EBA har tænkt sig at gå løs på den danske real-kredit. Han mente, at nogle initiativer kan virke fornuftige til en start, men ende med at pege i en anden retning, og han bad statsministeren bekræfte, at det vil være statskasser og skatteborgere, der skal foretage udlån i en bagstoppermekanisme. Derudover ville Nikolaj Villumsen også gerne have bekræftet, at det i dag forholder sig således, at danske skatteborgere ikke er forpligtet til at betale til f.eks. afviklingen af en irsk bank.

Pia Adelsteen refererede til statsministerens forklaring om, at de nationale myndigheder sidder med i en fælles afviklingsinstans, og spurgte, om beslutninger træffes ved flertals-afgørelser. Pia Adelsteen tilføjede, at det var meget muligt, at hun blandede tingene sammen, men påpegede det utilfredsstillende i, at regeringen havde sagt ja til den delegerede retsakt. Det vil betyde, at arbejdet med at sikre realkreditte kan blive ved, fordi retsakten kan ændres. Kunne statsministeren sige, at uanset hvordan bankunionen kommer til at se ud, har man fra dansk side tænkt sig at sige nej, hvis det går ud over realkreditsystemet? Sluttelig gentog hun sit spørgsmål om ESM.

Jakob Ellemann-Jensen fandt det i forlængelse af Pia Adelsteens efterlysning af en garanti fra statsministeren fristende at give sin garanti for det modsatte: et ja til et styrket banksamarbejde, hvis realkreditte kan rummes. Ville statsministeren tage realkredit-spørgsmålet op på mødet i Det Europæiske Råd?

Per Stig Møller gentog sin holdning til realkreditte som helt afgørende for det danske boligmarked. Det er klart, at man støder på problemer, fordi regeringen under formandskabet har indgået et kompromis om en delegeret retsakt. Man skulle have insisteret på en forordning. Mon ikke regeringer i andre lande – baseret på deres erfaringer med EBA - også har interesse i at gå over til en forordning? Han var godt klar over, at det var et long shot, men fandt det forkert, at en delegeret retsakt kan få så stor indflydelse på et lands boligområde.

Statsministeren bemærkede, at det ville være forfriskende for debatten, hvis Nikolaj Villumsen ville anerkende, at bail-in-systemet og afviklingsfonden er sat ind for at beskytte skatteborgere. Hun mente, at Enhedslistens fremstilling af sagen forsøgte at give indtryk af, at man ikke var kommet videre med at sikre denne beskyttelse. Det var ikke tilfældet. Til Pia Adelsteen sagde statsministeren, at regeringen arbejder kraftigt på, at det skal indrettes således, at hvert land har én stemme, fordi det for det enkelte land har store konsekvenser, hvis et institut er i krise.

Hun havde svært ved at forstå holdningen om den røde linje og gentog, at det ser ud til, at spørgsmålet om den danske realkredit er ved at blive løst ved et kompromis. Man måtte glæde sig over, at kompromiset ikke har noget med delegerede retsakter at gøre.

På spørgsmålet om, hvorfor det er et problem, hvis eurolandene kan få kapital via den europæiske lånefacilitet, svarede ministeren, at det kan stille Danmark ringere, fordi Danmark som ikkeeuroland ikke er med i ESM. Til Jakob Ellemann-Jensen sagde statsministeren, at det ikke var hendes plan at bringe spørgsmålet om likviditetsstempel og realkredit op på mødet.

Formanden indvendte, at der var tale om en forordning, der indeholder delegerede retsakter. Hun mente, at udvalget allerede havde brugt meget tid på den tekniske del af diskussionen med ressortministeren, og fandt, at de politiske meldinger fremstod meget klare.

Nikolaj Villumsen anerkendte eksistensen af bail-in og en afviklingsfond, men understregede, at den forekom overraskende lille baseret på erfaringerne fra finanskrisen. Når fonden løber tør, eller i den 10-årige periode, hvor den ikke er fyldt op, vil det være skatteborgere og skattekasser, der skal fungere som bagstoppere. Det var ikke rimeligt – og slet ikke hvis skatteborgere ikke bliver spurgt ved en folkeafstemning om bankunionen.

Statsministeren bad Nikolaj Villumsen huske på, at det i dag er skatteborgerne, der står i forreste linje. Når der er problemer i den finansielle sektor, går det ud over borgerne, der først skal betale med forringede levevilkår og dernæst for manges vedkommende med deres job. Hun forstod ikke, at Enhedslisten kunne være imod bankunionen, fordi den medfører, at bankerne og investorerne selv betaler ved krisehåndtering af en bank.

ØMU

Statsministeren: Lad mig gå videre med den øvrige del af styrkelsen af den Økonomiske og Monetære Union. På topmødet skal vi blive enige om mulige overordnede principper for reformkontrakter og en tilhørende solidaritetsmekanisme. Der er ikke fremsat egentlige forslag, og vi vil først træffe konkret beslutning om de to instrumenter på mødet i juni. Det er lagt op til, at det vil være åbent for ikkeeurolande at deltage i reformkontrakter. Der vil være tale om politisk bindende kontrakter forankret i det europæiske semester. Der skal sikres nationalt ejerskab til kontrakterne gennem inddragelse af nationale parlamenter og sociale parter. Det støtter vi fra dansk side. Det er mere uklart, hvad man kan blive enige om, hvad angår den tilhørende solidaritetsmekanisme. Fra dansk side er vi som udgangspunkt skeptiske over for finansiel støtte, fordi det risikerer at forvride medlemslandenes incitament til at gennemføre reformer. Eventuel finansiel støtte under en solidaritetsmekanisme bør derfor være begrænset og afhængig af det faktiske reformarbejde i landene.

Forsvar

Statsministeren: På Det Europæiske Råd skal vi som sagt også have en temadrøftelse om den fælles forsvars- og sikkerhedspolitik. Fra dansk side har vi tre prioriteter for den diskussion. Først og fremmest skal vi blive bedre til at tænke EU's politikker sammen. Vi skal blive bedre til at kombinere den fælles forsvars- og sikkerhedspolitik med klassisk udenrigs-, udviklings- og handelspolitik samt med vores øvrige EU-politikker. Der er ingen tvivl om, at det får en meget større effekt, hvis vi lader de forskellige instrumenter spille sammen. Det kan vi f.eks. se i forhold til indsatsen mod pirateri ved Afrikas Horn, hvor militære instrumenter spiller sammen med udviklingsbistand. Vi ser det også i f.eks. Libyen, hvor vores civile ESFP-mission hjælper de libyske myndigheder med at opbygge en effektiv grænsekontrol og på den måde bidrager til EU's øvrige indsatser i Middelhavsområdet for at hindre illegal indvandring.

Et andet vigtigt punkt for regeringen er det transatlantiske samarbejde. EU's initiativer skal være tæt koordineret med NATO. Derfor er jeg også tilfreds med, at stats- og regeringscheferne mødes med NATO's generalsekretær inden selve topmødet.

Endelig er der forsvarsindustrien. Her støtter Danmark arbejdet for et åbent og konkurrencebaseret indre marked. Vi ønsker fokus på mulighederne for små og mellemstore virksomheder, og vi vil gerne fremme hensynet til miljø og til energieffektivitet. Forsvarsforbeholdet betyder selvfølgelig, at Danmark ikke deltager i afgørelser eller i aktioner i EU, der har indvirkning på forsvarsområdet. Og vi deltager som bekendt som det eneste medlemsland heller ikke i forsvarsagenturet. Der vil altså være en del af den konkrete opfølgning, som vi fra dansk side ikke kan være med til. Men det skal ikke forhindre os i at deltage aktivt i drøftelserne om f.eks. civil-militær samtænkning, og på det praktiske plan vil vi jo som hidtil bidrage fuldt ud til EU's civile missioner.

Jakob Ellemann-Jensen var enig med statsministeren i, at EU skal blive bedre til at samtænke og lade udenrigspolitiske værktøjer styre af en fælles strategi. Han fremhævede den lille sten i skoen, der handler om Danmarks undtagelse fra forsvarssamarbejdet. Hvis man samarbejder på kryds og tværs og får de forskellige områder filtret ind i hinanden, hvad vil de danske muligheder for at deltage så være – ikke kun på forsvarsområdet, men også når det handler om f.eks. udviklingsbistand og diplomati?

Pia Adelsteen mente, det gav god mening at tænke politikker sammen, i hvert fald på nationalt plan, hvor nogle lande har fælles forståelse inden for f.eks. handelspolitik og ulandspolitik, men hun var mere skeptisk, hvad samtænkning på EU-niveau angår. Hvis man tager et område som udviklingsbistanden, bidrager Danmark i stor målestok i forhold til det danske BNP, mens andre landes bidrag er noget mindre. Hvordan skal man kunne udbygge et samarbejde på et ujævnt grundlag?

Mette Bock var ikke imod koordination og samtænkning på europæisk plan, men var statsministeren opmærksom på problemet i forhold til den civile og militære indsats på den ene side og ngo'ernes arbejde på den anden? Ngo'erne har op igennem det sidste årti gjort opmærksom på, at deres legitimitet som uafhængige bliver anfægtet.

Nikolaj Villumsen spurgte, om det virkelig var regeringens ambition, at EU skal blive en stærk militærmagt.

Per Stig Møller sagde, at han gik ind for samtænkning på forsvarsområdet, ligesom det foregår i NATO-regi. Det undrede ham faktisk, at man ikke var kommet længere i arbejdet.

Statsministeren fremhævede, at Danmark har stor indflydelse, når det handler om samtænkning, og havde svært ved at se, at det skulle være en dårlig idé. Det var nu heller ikke det, hun hørte udvalget sige; derimod handlede det om en bekymring for, om det danske forsvarsforbehold står i vejen for samtænkning. Statsministeren mente, at uden det danske forbehold vil Danmark kunne tage mere ansvar og deltage fuldgyldigt, men fremhævede, at Danmark deltager meget aktivt i de civile missioner. Hun anerkendte den af Mette Bock fremførte problemstilling omkring ngo'er og sagde, at regeringen tog den meget alvorligt.

Jakob Ellemann-Jensen mente, at statsministerens udtalelse om, at Danmark stadig kan være med på det civile område, meget fint illustrerede hans pointe, for hvis man på europæisk plan ønsker at samtænke, begrænser forbeholdet mulighederne enten for at deltage eller for at samtænke den danske indsats. Det var da en skam.

Øvrige emner

Statsministeren: Der er også en række andre spørgsmål på dagsordenen, som jeg dog som udgangspunkt ikke regner med giver anledning til større diskussion på selve topmødet. Bl.a. skal vi følge op på drøftelsen om EU's udvidelse i Rådet for Almindelige Anliggender i går. Jeg vil fremhæve, at der på topmødet vil være en opfølgning på den vigtige drøftelse, vi havde om migration i oktober efter den frygtelige tragedie ved Lampedusa. Vi vil se på arbejdet med den nedsatte taskforce, hvor der foreligger gode initiativer, som nu skal iværksættes. Her vil Danmark også bidrage.

Per Stig Møller var informeret om, at man også skulle drøfte Syrien på mødet og nævnte bekymringen over den islamistiske dominans i landet, hvor ISIS-gruppen angriber de demokratiske kræfter. Begynder man at gentænke hele Syriensituationen?

Statsministeren svarede, at udenrigsministrene havde diskuteret situationen i ugens løb, og at der med Genève II var lagt op til at styrke arbejdet. Hun mente dog ikke, at Syrien ville fylde meget på det kommende møde.

Per Stig Møller havde også læst om resultatet af udenrigsministrenes diskussion, men opfordrede igen til en gentænkning af situationen i Syrien, så EU ikke ender med at støtte et ISIS-domineret land, som man kunne læse om i Der Spiegel.

Statsministeren var enig i vigtigheden af Syriensspørgsmålet og ville tage det gode råd med til mødet.

Ukraine

Statsministeren: Til sidst vil jeg kort nævne situationen i Ukraine, som jeg også regner med vil komme op på mødet. Siden præsident Janukovitj den 21. november trak stikket på forhandlingerne om en aftale med EU, har der været massive folkelige demonstrationer i Ukraine. Fra dansk side fordømmer vi kraftigt brugen af vold mod fredelige demonstranter. De er i deres gode ret til at kræve Ukraine tilbage på EU-sporet, og som sagt tidligere er Ukraine en hjørnesteen i vores østlige partnerskab. Jeg forventer, at vi på Det Europæiske Råd vil bekræfte, at vi holder døren åben for en aftale. Samtidig er det klart, at en aftale stadig vil være betinget af, at Ukraine gennemfører de krav, EU fastsatte i 2012. Det understregede jeg selv over for præsident Janukovitj, da jeg talte med ham på Vilniustopmødet den 28.-29. november 2013. I går indgik præsidenten så noget overraskende en række aftaler med præsident Putin. Vi kender ikke aftalernes præcise indhold, men jeg går ud fra, at det ikke er aftaler, som udelukker en undertegnelse af associeringsaftalen med EU. Det vil vi vide mere om de nærmeste dage. Jeg regner med, at vi vil drøfte udviklingen på topmødet.

Det var de væsentligste emner blandt dem, vi skal behandle de næste 2 dage. Det står klart, at der er tale om et topmøde med en bred og vigtig dagsorden, som ikke mindst er afhængig af udfaldet på økofinmødet i Bruxelles i dag.

Jakob Ellemann-Jensen sagde, at den kommende tid vil vise, om aftalen med Rusland betyder, at Ukraine har bevæget sig længere væk fra EU. EU har ønsket at knytte landet så tæt til unionen som muligt, men har haft visse betingelser, som måske kan have skubbet Ukraine væk. Ville statsministeren bekræfte, at man stadig ikke vil slække på kravene til Ukraine, og at det ikke er tilstrækkeligt med status quo – der skal fremskridt til?

Mette Bock opfordrede til, at EU står fast på kravene om grundlæggende demokratiske principper, som EU bygger på.

Nikolaj Villumsen fortsatte, hvor Mette Bock slap, og sagde, at der var vigtigt at presse på for at få demokratiske reformer i Ukraine. Ellers svigter man demonstranterne i Ukraines gader.

Per Stig Møller var også enig i, at det er vigtigt at regeringen fastholder kravene til Ukraine. Hvis ikke, svigter man oppositionen, der skal ind og opfylde de krav til demokrati, der er en forudsætning for at være med i EU. I forhold til Rusland sagde Per Stig Møller, at først fik russerne Gérard Depardieu, så Edward Snowden og dernæst afgørende indflydelse på Syrien. Hvad var det næste? Man måtte begynde at tænke over en strategi for det vanskelige partnerskab med Rusland.

Statsministeren fremhævede, at demonstrationerne i Ukraine viser, at EU har en stærk tiltrækningskraft, og at mange ønsker de værdier, det demokrati og den modernisering, som EU står for. Hun kendte ikke det præcise indhold af den aftale, der var blevet indgået mellem Rusland og Ukraine dagen forinden, men det forlød, at den indebærer, at prisen på gas nedsættes med en tredjedel, og at Rusland vil opkøbe ukrainske statsobligationer for 15 mia. amerikanske dollars. Ifølge de to præsidenters udtalelser i pressen, skulle de dog ikke have indgået en aftale om, at Ukraine indtræder i den russiskledede toldunion. En sådan aftale ville forhindre en fremtidig undertegnelse af en associeringsaftale med EU.

Statsministeren erklærede sig enig med flere af udvalgets medlemmer i, at man bør fastholde de fremsatte krav over for Ukraine, hvilket EU også har indikeret. Der er tale om rimelige krav, og tilbuddet fra EU's side om økonomisk hjælp og hjælp til reformer har været godt.

Formanden spurgte, om det var muligt hurtigst muligt at få en mundtlig afrapportering fra det kommende møde i Det Europæiske Råd, idet der var tale om vigtige og aktuelle emner.

Statsministeren bekræftede, at det var muligt.

Mødet sluttede kl.11.20